

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 274g/2023

privind excepția de neconstituționalitate
a unor prevederi din articolul 90¹ alin. (4) din Codul penal
(*interdicția aplicării suspendării parțiale a executării pedepsei închisorii în
cazul infracțiunii de violență în familie*)

CHIȘINĂU
14 martie 2024

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dorin Casapu, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 21 decembrie 2023,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 14 martie 2024, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 90¹ alin. (4) din Codul penal, ridicată de dl Alexandru Spoială, dna Silvia Gîrbu și dl Denis Băbălău, judecători la Curtea de Apel Chișinău, în cadrul dosarului nr. 1r-506/2023.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de completul de judecată de la Curtea de Apel Chișinău care a ridicat excepția de neconstituționalitate pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Circumstanțele litigiului principal, așa cum au fost formulate de autorii excepției, pot fi rezumate după cum urmează.

4. Prin sentința Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, din 27 septembrie 2023, dl Ivan Cebotari a fost găsit vinovat de comiterea infracțiunii prevăzute de articolul 201¹ alin. (1) lit. b) [*violența în familie*] din Codul penal, fiindu-i aplicată pedeapsa închisorii pe un termen de doi ani, cu executarea ei într-un penitenciar de tip semiînchis.

5. Sentința primei instanțe a fost contestată cu recurs în fața Curții de Apel de avocatul inculpatului și de către procuror.

6. În cadrul examinării cauzei, dl Alexandru Spoială, dna Silvia Gîrbu și dl Denis Băbălău, judecători la Curtea de Apel Chișinău, au ridicat din oficiu excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 90¹ alin. (4) din Codul penal.

7. Printr-o încheiere din 15 decembrie 2023, Curtea de Apel Chișinău a dispus trimiterea sesizării la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

8. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție.”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

9. Prevederile relevante ale Codului penal, adoptat prin Legea nr. 985 din 18 aprilie 2002, sunt următoarele:

Articolul 90¹

Condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoare

„[...]”

„(4) **Prezentul articol nu se aplică în cazul infracțiunilor** deosebit de grave și excepțional de grave, precum și al infracțiunilor prevăzute la art.165, art.166¹ alin.(2)–(4), art.171–175¹, 201¹, 206, 208, 208¹ și 208². Dacă este încheiat un acord de cooperare, condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoare poate fi aplicată persoanelor care au săvârșit infracțiuni deosebit de grave.

[...]”

Articolul 201¹ Violența în familie

„(1) Acțiunea sau inacțiunea intenționată comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, manifestată prin:

- a) maltratare, alte acțiuni violente, soldate cu vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății;
- b) izolare, intimidare în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei;
- c) privarea de mijloace economice, inclusiv lipsirea de mijloace de existență primară, neglijare, dacă au provocat victimei vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății,

se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 de ore sau cu închisoare de până la 4 ani.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

10. Autorii sesizării menționează că prevederile contestate nu le permit instanțelor de judecată să individualizeze executarea pedepsei cu închisoarea aplicată pentru comiterea infracțiunii de violență în familie, care este incriminată de articolul 201¹ din Codul penal. Acest fapt conduce la aplicarea unor pedepse disproporționate și încalcă drepturile justițiabililor la un proces echitabil.

11. Totodată, autorii sesizării afirmă că în cazul infracțiunii de violență în familie pedeapsa închisorii poate consta doar în executarea efectivă a acesteia, pentru că restricția prevăzută la articolul 90¹ alin. (4) din Codul penal generează o incertitudine juridică în privința posibilității de a dispune condamnarea cu suspendare condiționată a executării pedepsei închisorii pe baza articolului 90 din Codul penal.

12. În opinia autorilor sesizării, prevederile contestate contravin articolelor 20 și 54 alin. (4) din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Codul penal, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată din oficiu de judecătorii care examinează cauza. Astfel, sesizarea este formulată de subiecții cărora li s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

16. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză penală privind violența în familie. Cauza se află pe rolul Curții de Apel Chișinău. Recurenții au contestat sentința în partea pedepsei stabilite. Curtea admite că prevederile contestate ar putea fi aplicate în cauza în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

17. Curtea notează că obiectul excepției de neconstituționalitate îl reprezintă prevederile articolului 90¹ alin. (4) din Codul penal, în partea în care se referă la interdicția de aplicare a suspendării parțiale a executării pedepsei închisorii în cazul infracțiunii prevăzute de articolul 201¹ (*violența în familie*) din Codul penal. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

18. Curtea menționează că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorilor sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 177 din 12 decembrie 2023, § 16; DCC nr. 193 din 21 decembrie 2023, § 16).

19. Autorii excepției susțin că prevederile contestate sunt contrare articolelor 20 (*accesul liber la justiție*) și 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) din Constituție.

20. Totodată, Curtea observă că în argumentele lor autorii sesizării mai aduc critici ce se referă la calitatea legii penale substanțiale garantată de articolele 1 alin. (3) (*preeminența dreptului*), 22 (*neretroactivitatea legii*) în coroborare cu articolul 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*) din Constituție. Astfel, Curtea va analiza criticile de neconstituționalitate și prin raportare la aceste norme constituționale (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 63 din 29 iunie 2023, §§ 19-20).

21. Referitor la pretinsa imposibilitate de a individualiza pedeapsa, în jurisprudența sa, Curtea a stabilit că articolul 20 din Constituție devine incident și atunci când este afectat principiul individualizării sancțiunii (a se vedea DCC nr. 42 din 31 martie 2022, § 25).

22. Curtea notează că stabilirea categoriilor de infracțiuni pentru care poate fi dispusă condamnarea cu suspendarea parțială a executării pedepsei cu închisoarea reprezintă expresia politicii penale promovate de către legislator (articolul 72 alin. (3) lit. n) din Constituție). Pentru a descuraja fenomenul infracțional, Parlamentul are competența de a reglementa prin lege organică infracțiunile, pedepsele și regimul executării acestora. În virtutea acestei prevederi constituționale, legislatorul este liber să aprecieze, pe lângă pericolul social în funcție de care urmează să stabilească natura juridică a faptei incriminate, și condițiile răspunderii juridice pentru această faptă, sub rezerva justificării alegerilor sale din punct de vedere constituțional (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 14 din 10 februarie 2020, § 18; DCC nr. 161 din 27 noiembrie 2023, § 31).

23. În acest sens, Curtea observă că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a menționat că sunt necesare măsuri cuprinzătoare, juridice și de altă natură, pentru a oferi victimelor violenței domestice protecție și garanții efective. Obligația statului în cazurile care implică acte de violență în familie ar impune de obicei autorităților interne să adopte măsuri pozitive și un cadru legal adecvat în sfera protecției penale. Astfel de măsuri includ, în special, incriminarea actelor de violență în cadrul familiei prin stabilirea unor sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive. Aducerea în fața justiției a autorilor actelor violente are rolul de a garanta că astfel de acte nu rămân ignorate de autoritățile competente și de a oferi protecție efectivă împotriva acestora (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Eremia v. Republica Moldova*, 28 mai 2013, §§ 56, 73; *Volodina v. Rusia*, 9 iulie 2019, § 78).

24. De asemenea, Curtea reține că aceleași obligații pozitive, potrivit cărora autoritățile trebuie să asigure și să aplice în practică un cadru legal corespunzător pentru protecția împotriva actelor de violență în familie, rezultă și din articolul 45 din Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, în vigoare pentru Republica Moldova din 1 mai 2022. Convenția urmărește să combată impunitatea (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 1 din 18 ianuarie 2022, §42; DCC nr. 74 din 6 iulie 2023, § 31).

25. Curtea menționează că prin interdicția aplicării condamnării cu suspendarea parțială a executării pedepsei închisorii în cazul persoanelor acuzate de comiterea infracțiunii de violență în familie legislatorul, având în vedere gradul de pericol social ridicat și frecvența sporită a acestui fenomen infracțional în societate, a urmărit să asigure respectarea obligației pozitive a statului de a stabili sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive pentru acest gen de infracțiuni, obligație care rezultă din articolele 2, 3 și 8 din Convenția

Europeană a Drepturilor Omului și din articolul 45 din Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice.

26. Mai mult, Curtea nu poate reține că obiectivele urmărite de legislator vin în conflict cu principiul individualizării sancțiunilor, de vreme ce dispozițiile articolului 201¹ din Codul penal le permite judecătorilor să aibă în vedere, la stabilirea pedepsei, circumstanțele particulare ale cauzei și să aplice pedeapsa în limitele sancțiunilor stabilite de acest articol, având ca alternative două categorii de pedepse, munca neremunerată în folosul comunității sau închisoarea (până la 4 ani). Prin urmare, articolul 20 din Constituție nu este incident în prezenta cauză.

27. De asemenea, Curtea constată că autorii sesizării afirmă existența unei incertitudini juridice generată de norma contestată. În realitate, aceștia ridică o problemă de interpretare și de aplicare în cazul infracțiunii de violență în familie a articolului 90 din Codul penal, în prezența interdicției de aplicare a suspendării parțiale a executării pedepsei închisorii prevăzute la articolul 90¹ alin. (4) din Codul penal.

28. Din această perspectivă, Curtea reiterează că o pretinsă incompatibilitate sau neconcordanță între două sau mai multe norme infraconstituționale cuprinse în acte normative distincte sau în același act normativ nu constituie o problemă de constituționalitate, ci una de interpretare și aplicare a legii. Rezolvarea ei le revine instanțelor de judecată (DCC nr. 191 din 21 decembrie 2021, § 19; DCC nr. 135 din 27 septembrie 2022, §34).

29. Prin urmare, pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 90¹ alin. (4) din Codul penal, ridicată de dl Alexandru Spoială, dna Silvia Gîrbu și dl Denis Băbălău, judecători la Curtea de Apel Chișinău, în cadrul dosarului nr. 1r-506/2023.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 14 martie 2024

DCC nr. 15

Dosarul nr. 274g/2023